דבראי לגואי ודגואי לבראי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו [א] או אינו אלא מזבח [ב] של עולה יהא ליסוד מי כתיב אל יסוד העולה אל יסוד מזבח העולה כתיב אי הוה כתיב אל יסוד העולה הוה אמינא בזקיפה [ג] אל יסוד השתא דכתיב אל יסוד מזבח העולה [א] אגנו דיסוד א"ר ישמעאל גג יסוד למה לי קרא ק"ו הוא ומה [ד] שירי חטאת שאינה מכפרת טעונה גג יסוד תחלת עולה שמכפרת אינו דין שטעונה גג יסוד אמר רבי עקיבא ומה [ה] שירי חטאת שאין מכפרין ואין באין לכפר טעונה גג יסוד תחלת עולה שמכפרת ובאה לכפר אינו דין שטעונה גג יסוד אם כן מה ת"ל אל יסוד מזבח העולה תן יסוד למזבח של עולה מאי בינייהו אמר רב אדא בר אהבה שירים מעכבים איכא בינייהו מר סבר מעכבי ומר סבר לא מעכבי [ב] רב פפא אמר דכולי עלמא [ג] שירים אין מעכבים והכא במיצוי חטאת העוף מעכב קא מיפלגי מר סבר [ד] מעכב ומר סבר לא מעכב תניא כוותיה דרב פפא [1] ואת כל [ו] (הדם) [הפר] ישפך מה ת"ל הפר [ה] לימד [ו] על פר יום הכיפורים שטעון מתן דמים ליסוד דברי [ז] רבי אמר רבי ישמעאל קל וחומר ומה אם מי שאין נכנס דמו [ח] לפנים חובה טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים חובה אינו דין שטעון יסוד אמר רבי עקיבא ומה מי שאין דמו נכנס לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה טעון יסוד מי שנכנס דמו [ט] חובה לפני ולפנים אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו ת"ל [2] וכלה מכפר את הקדש שלמו כל הכפרות כולן דברי רבי ישמעאל קל וחומר לפר כהן משיח (משעיר נשיא) מעתה ומה מי שאין נכנס דמו לפנים לא חובה ולא מצוה [י] טעון יסוד מי שנכנס דמו לפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין שטעון יסוד יכול יעכבנו תלמוד לומר [1] ואת כל (הדם) [יא] [הפר] ישפך נתקו הכתוב לעשה [יב] ועשאו [ג] שירי מצוה לומר לך שירים אין מעכבין וסבר רבי ישמעאל מיצוי חטאת העוף מעכב והתנא דבי רבי ישמעאל [3] והנשאר בדם ימצה [יג] ימצה

רש"י

או אינו כו' [יז]. (א) ואי ס"ד [יח] לגופיה אתא הני למה לי מה בא ללמדנו לשירים [יט] אשר ישפך שיריו למזבח החיצון פשיטא דעליו ישפכם דהא תחילת מתנותיו בחוץ נעשו. וכי תימא אי [כ] (לא) כתיב אל יסוד מזבח סתמא הוה אמינא נפיק מיפך שירי הדם הפנימיים הצריך הכתוב לשפוך בחוץ ומהם אתה לומד ששירי החיצון יתנו לפנימי הא אין לו יסוד לפנימי עצמו הילכך על כרחך תן יסוד למזבח של עולה קאמר [יח]: **מי כתיב אל יסוד העולה אל יסוד מזבח העולה כתיב.** בשלמא אי דרשת ליה ליתן תורת שפיכת שיריים לכל דמים החיצונים שפיר כתיב מזבח העולה ליתן תורת יסוד למזבח העולה לכל דמים הנזרקים עליו אלא אי לתחילת [יט] דמים קא דרשת ליה תו ליכא למימר ליתן תורה [כ] כנגד היסוד למזבח העולה לכל דמיו דהא [כא] חטאת טעונה מתן על ארבע קרנות וקרן דרומית מזרחית בכלל ועל כרחך אעולה לחודיה תדרשיה הוה ליה למיכתב אל יסוד העולה שתהא העולה כנגד היסוד מזבח העולה מאי היא: **בזקיפה דיסוד.** שיזרוק תחילת מתנות העולה בעליית אמה שמן הארץ עד הכניסה שהיא כנום אמה דכולה ההוא אמה בין בגובהה בין בכניסה יסוד מיקריא השתא דכתיב אל יסוד המזבח יסוד שהוא דומה למזבח דהיינו גג של יסוד: [כב] **שיריים מעכבין איכא בינייהו.** ר' ישמעאל סבר כפרה הוא דלא מכפרי אבל עכובי מעכבי ורבי עקיבא דמוסיף ואין באין לכפרה אשמעינן דאין מתן דמים של מתנות [כג] תלוי בהן דלא מעכבי להו שיריים להזאות: **דכולי עלמא שיריים לא מעכבי.** בחטאות [כד] ואפי' פנימיות והכא שיריים דאיפלוג בהו ר' ישמעאל ור' עקיבא במילוי חטאת העוף [כה] שהוא שירי הזאתו דכתיב והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם וגו' (ויקרא ה): **תניא כוותיה דרב פפא.** דאית ליה לר' ישמעאל נמי לא מעכבי שיריים: **ואת כל דם הפר.** בכהן משיח כתיב. ואת כל הדם ישפוך היה יכול לכתוב מה ת"ל הפר כו': **א"ר ישמעאל כו'.** לא נחלוק הוא בא אלא ללמד שאין שיריים מעכבין בו והכי קאמר פר יוה"כ מק"ו הוא בא וכתבו הכתוב יכול לעכב כתבו לך ת"ל וכלה מכפר כו' מסקנא דמילתא דרבי ישמעאל [כו] אתיא: **מי שאין נכנס דמו לפנים חובה.** כגון פר כהן משיח שכניסת דמו לפנים אינה חובה קבועה שלא היה מצוה לחטוא ולהביא חטאת: **טעון יסוד.** שפיכת שיריים: **מי שנכנס דמו לפנים חובה.** פר יום הכפורים שהוא חובה קבועה בכל שנה. ורבי עקיבא בא להוסיף על דבריו עד שאתה לומדו מהיכל שדם פר [כז] נכנס לו מצוה לא ולמדו מלפני ולפנים שאינו נכנס לו לא לחובה ולא למצוה הא נכנס לו אפילו לחובה אינו דין שיטעון [כח]: **יכול יעכבנו.** דניהוי כמי ששנה עליו הכתוב לעכב שהרי לא הוצרך לכתוב וכתבו: **תלמוד לומר.** כלאחרי מות וכלה מכפר שלמו כל הכפרות כולן בעבודות הללו האמורות בענין ושפיכת שיריים לא נאמרו שם: **קל וחומר לפר כהן משיח מעתה.** מאחר שבאנו לכלל קל וחומר [כט] יש לנו לדרוש קל וחומר כיוצא בו ולומר ששיריים מעכבין בפר כהן משיח מריבוי הכתוב שהרי בקל וחומר היה למד לשפיכת שיריים משעיר נשיא יכול יעכבנו מעתה תלמוד לומר וכלה [ל]: **ומה מי שאין נכנס דמו לפנים.** כגון שעיר נשיא וחטאת יחיד שאין נכנסים להיכל לא חובה ולא מצוה טעונין יסוד פר משיח שנכנס דמו לפנים מצוה אינו דין שטעון יסוד. נראה בעיני דלא גרסינן בהאי מסקנא בין לחובה בין למצוה אלא למצוה גרידתא ואי גרסינן לה לא תיקשה אדתנא כרישא על דם פר משיח שאינו נכנס לפנים חובה וכאן הוא שונה בין חובה בין מצוה לגבי [לא] פר יום הכפורים לא הוי כניסת פר משיח חובה שאינו חובה כמותו אבל לגבי שעיר נשיא דלא עייל ליה כלל קרי לה לכניסת פר משיח חובה ובמסכת סוטה (דף מד:) אמרינן בהאי גוונא מלוה לגבי רשות חובה קרי ליה: **יכול יעכבנו.** מעתה דניהוי כמי ששנה עליו לעכב: **ת"ל ואת כל דם הפר וגו' נתקו הכתוב.** מסדר שאר העבודות ועשאו שירי מצוה ששנה בהילוך לשונו שכל [לב] העבודות כתיב ולקח והזה ונתן על קרנות ובכאן לא כתיב אלא ישפך דמו [לג] אל יסוד [illegible] שנה במשמעה לנתקו מכלל שאר העבודות לומר שאינה חובה כמו [לד] אותם לעכב:

תוספות

דבראי לגואי. וא"ת הא אמר ר' עקיבא לקמן (דף פט:) דכל דמים שהכנים לפנים פסולין וי"ל דשירים אין מכפרין לרבי עקיבא ולא קרינן נהו לכפר בקודש: **גג יסוד למה לי קרא ק"ו.** הקשה ה"ר חיים לקמן פרק התערובת (דף פא.) אמרינן גבי דם חטאת שנתערב בדם עולה דפליגי רבי אליעזר ורבנן אמר אביי לא שנו אלא תחילת חטאת ועולה אבל סוף חטאת ותחילת עולה דברי הכל מקום עולה מקום שיריים פירוש דאם נתערבו שירי חטאת בתחילת עולה לכולי עלמא יתנם למטה מן החוט דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ויזרקם לקיר המזבח ומאליהם שותתין ליסוד ואין כאן שנוי מקום א"ל רב יוסף הכי אמר רב יהודה שיריים צריכין אצטבא פירוש שישפכם על גג היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט עולה דמשמע [לה] דעולה אינה טעונה גג יסוד וי"ל דהאי דבעינן הכא בתחילת עולה גג יסוד לא אתא אלא למעוטי אמה אדמה [לו] התחתונה של מזבח שמן הארץ עד הכניסה אבל קיר הזקוף של [לז] מעלה עד היסוד פשיטא דעדיף (בעולה) מגג יסוד ממש לחולה עדיף משום דבעינן שתי מתנות שהן ארבע: **לימד על פר** יוה"כ שטעון מתן דמים ליסוד. לעיל פרק בית שמאי (דף מ:) גבי ועשה לפר כאשר עשה דריש סמיכה ושירי הדם בפר יוה"כ ותימה להאי תנא [לח] סמיכה מנא ליה ושם [ד] פירשנו: **ומה** מי שאין נכנס דמו לפנים חובה. תימה מה לפר כהן משיח שכן מכפר על עבירת מצוה ידועה כדפריך לעיל פ' בית שמאי (דף מ:) וי"ל דסמיך אהאי דלאתי בקל וחומר משעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים לדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו: **יכול** יעכבנו. דלית לן למימר טרח וכתב לה קרא כל כמה דאיכא למידרש:

מסורת הש"ס

(א) [מעילה ט.], (ב) ירושלמי יומא פ"ה ה"ו ועי' ת"כ ויקרא חובה פ"ג ה"ב, (ג) עי' מנחות סב. צג., (ד) ד"ה לסמיכה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה או אינו וכו' וה"ם ואי ס"ד נ"ל והד"א עם דיבור הקודם:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל נוסף אלא תן יסוד למזבחה של עולה (כי"א): ב] למזבחה של עולה יהא יסוד כנ"ל (ישמכ"י): ג] נ"ל אזקיפה דיסוד (יש"מ): ד] ומה שירים שאין מכפרין טעונין גג (כי"צ וה' א' ושי"מ). וליתא תיבת חטאת וכלעיל נא א: ה] ומה שירים שאין מכפרין ואין באין לכפרה טעונין גג (שם. ועי' באות שלפני"ו): ו] כל דם הפר ישפך (שי"מ). וכנ"ל כבש"י: ז] נ"ל דברי ר"ע וכ"ה בילקוט (הערי"ב). ובמנחת יהודה כ' דגי' הילקוט משובשת בלא ספק. ג"כ דברי ר' ישמעאל (כי"מ). ועי' הג' הב"ח לעיל מ כ אות א: ח] נ"ל דמו חובה לפני לפנים טעון יסוד מי שנכנס דמו חובה לפני לפנים אינו דין שיטען יסוד חובה דלא עייל הא מצוה עייל אלא ומה מי כו' (וליתא אמר ר"ע) (כי"צ): ט] דמו לפני ולפנים בין לחובה בין למצוה אינו דין כנ"ל (שי"מ וכ"ה בכל כתה"י): י] תיבות לא חובה ולא מצוה וכן בין לחובה בין למצוה דלהלן ליתא בכ"ל. ועי' רש"י להלן ד"ה ומה מי וכו': יא] נ"ל דם (שי"מ וגליון): יב] תיבת לעשה ליתא בכל כתה"י ומחקה בש"מ: יג] נ"ל הנשאר (יש"מ): יד] כו' והכי פירושא דאי ס"ד (כי"ז). ס"ל כו' כמו אמר מר הוא זה ופרושי קא מפרש אמאי אמרינן תן יסוד למזבח של עולה משום דאי ס"ד כו' (שמכ"י): טו] ס"ד כדכתיב לגופיה אתא ליתן שיריה ליסוד, ובשעיר נשיא משתעי קרא הני למה (שמכ"י): טז] נ"ל אי לשירים שישפוך שיריו (שמכ"י): יז] אי לא כתיב מזבח העולה אלא אל יסוד וכו' (כתה"י. ובש"י בשי"מ. קטע זה הוא לשון הגמ', עי' פי"ל בגמ' הקודם אות ג ואות ה: יח] בשמכ"י נוסף וכדי לגלות לשירי הדם של כל הזבחים שישפוך שירי הדם ליסוד: יט] לתחילת מתן דמים (יש"מ): כ] נ"ל תורת (כתה"י וי"ז): כא] דהא איכא חטאת שטעונה מתן (יש"מ): כב] בש"מ נוסף כאן דכול, שאינן מכפרין טעונין גג יסוד. דכתיב בהו אל יסוד המזבח דמשמע גג: כג] נ"ל הזאות (יש"מ): כד] נ"ל שיריים דחטאת לא מעכבי ואפי' דפנימיות (שמכ"י. וכעי"ז בכתה"י): כה] העוף קאמרי שהוא (ישמכ"י): כו] ישמעאל להא אתיא (יש"מ): כז] פר כהן משיח נכנס (שמכ"י): כח] נ"ל שטעון יסוד (יש"מ): כט] וחומר זה (יש"מ): ל] תיבת וכלה נמחק וכ"ל ת"ל וכו' (שי"מ כתה"י): לא] דלגבי (כי"מ): לב] נ"ל שבכל (יש"מ): לג] נ"ל את דמו (יש"מ): לד] כמותם לעבב כנ"ל (יש"מ): לה] נדל"ל משמע: לו] תיבת אדמה נמחק

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פרק ה' מהלכות מעשה"ק הלכה ו:
כב ב מיי' שם פ"ט הלכה ד:
כג ג מיי' שם פ"ז הלכה ו:
כד ד מיי' פרק ד' מהלכות עיוה"כ הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
2. וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר הֶחָי: ויקרא טז, כ
3. וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֵה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט

מוסף רש"י

במיצוי חטאת כו' מר סבר לא מעכב. דכיון דהוא אע"פ שלא מילה נעשית מלותו וילא מידי מעילה ומחייבין עליו משום נותר וטמא, וילא נמי ידי חובתו, שאינו מעכב הכפרה (מעילה ח.):

שיטה מקובצת

מי כתיב אל יסוד העולה כו'. פי"ה לפי שיטתו. ולפי' ה"ר חיים קשה דמאי קאמר דהא כי מוקמינן ליה בשיריים מ"מ לא מיירי רק בעולה דוקא. ופי' מורי דלפי' רבינו חיים נמי כי קאי אשיריים ניחא דכתיב מזבח העולה לפי שלא נאמר כלל במקום [illegible]

[illegible]